

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 27 nov. 1950

*'s Middags te 2 uur aangevangen en 's avonds voortgezet, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, s'Jacob, Joekes, Lieftinck, Van Maarseveen, Mansholt, Rutten, Van Schaik, Spitzes, Stikker, Struycken, Teulings en In 't Veld.

Tevens zijn aanwezig: Staatssecretaris Blom (bij de punten 2 - 5) alsmede de afgetreden Staatssecretaris van Oorlog, Mr. W.H. Fockema Andreae (bij punt 2a).

Secretaris: Drs. J. Middelburg.

- - -

2. *Ingekomen stukken en mededelingen*

a. *Afscheid van Mr. Fockema Andreae*

De *Minister-President* dankt in zijn afscheidswoord Mr. Fockema Andreae voor zijn vele en vruchtbare arbeid op defensiegebied en in het bijzonder voor de bereidwilligheid om gevolg te geven aan verschillende verzoeken van de Regering zich naar Indonesië te begeven ter behandeling van de moeilijke vraagstukken, die de afwikkeling van het militaire apparaat meebracht. Ook met betrekking tot zijn eigenlijke taak van de Staatssecretaris zijn belangrijke resultaten bereikt, waarbij spreker o.a. wijst op de militaire hulp, die in NATO-verband aan Nederland wordt verstrekt.

Mr. *Fockema Andreae* herinnert er in zijn antwoord aan, dat in 1949 was afgesproken, dat hij slechts gedurende enige tijd als Staatssecretaris zou fungeren om daarna weer naar het particuliere bedrijf terug te keren. Niettemin is deze tijd een belangrijk stuk van zijn leven geweest. Spreker zal dankbaar blijven voor het vertrouwen en de vriendschap, die hij in deze kring heeft ondervonden.

Mr. Fockema Andreae verlaat, na afscheid te hebben genomen van alle Ministers, de vergadering.

- - -

3. *Uniezaken*

a. *Resultaten van de Uniministersconferentie*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat de Unie-Ministersconferentie een bevredigend verloop heeft gehad. Buiten de agenda zijn nog een aantal punten besproken, zoals de veiligheid op de ondernemingen, de positie van de ondernemers en de kwestie Ambon. Voorts is besloten, dat besluiten van de Ministersconferenties onmiddellijk rechtskracht zullen hebben, tenzij uitdrukkelijk de goedkeuring van het parlement is bedongen. Spreker is van oordeel, dat men dit beding niet te veel moet maken, gezien de ervaringen met de goedkeuring van de leningsovereenkomst door het parlement in Indonesië. Intussen zijn thans ook besluiten genomen, die wel financiële consequenties hebben. Spreker heeft in de Commissie voor Uniezaken van de Tweede Kamer gesteld, dat de Regering wel besluiten moet kunnen nemen zonder het bedoelde voorbehoud van goedkeuring; in de Commissie is hierop evenwel niet gereageerd. Naar aanleiding van een vraag van Minister Joekes merkt spreker op, dat deze besluiten kunnen worden beschouwd als internationale overeenkomsten, zodat men op deze wijze niet in strijd komt met de Grondwet. De Indonesische Regering neemt het standpunt in, dat zij wel besluiten ter Ministersconferentie kan nemen zonder het bedoelde voorbehoud, als deze kunnen worden beschouwd ter uitvoering van de RTC-overeenkomsten. Ter voorkoming van onzekerheid op dit punt zal in elk besluit worden vermeld of dit al dan niet door de parlementen zal moeten worden goedgekeurd.

De *Minister-President* acht het wel juist, dat deze besluiten niet in het Indonesische parlement behoeven te komen, aangezien zij dan eerst zeer veel later gereed zullen komen. Minister *Lieftinck* deelt mede, dat is afgesproken, dat voor het geval de lening op 1 Juli niet zal zijn opgebruikt, hiervoor nog gedurende een bepaalde uitlooperperiode gebruik kan worden gemaakt. Aangezien de leningsovereenkomst bij de wet is goedgekeurd is bij dit besluit ook het voorbehoud van parlementaire goedkeuring gemaakt.

Minister *Van Maarseveen* stelt voor, dat direct na sluiting van de Ministersconferentie een persconferentie zal worden gehouden. De *Raad* besluit aldus; aangezien de Ministers Van den Brink en *Lieftinck* deelnemen aan een bespreking over de Benelux (zie punt 2 b) zullen deze zich laten vervangen door de heren De Waard en Van Meerwijk.

Minister *Van Maarseveen* is voornemens Vrijdag de Commissie voor Uniezaken in te lichten over de resultaten van deze conferentie en mededelingen te doen inzake de Nieuw-Guineaconferentie.

b. *De kwestie van de Ambonese militairen* (Zie notulen MR d.d. 20 November 1950, punt 3a.)

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat over de demobilisatie van de Ambonese militairen bevredigende besprekingen hebben plaats gevonden; intussen acht spreker het wel wenselijk het wetsontwerp inzake verlenging van de dienstplicht, dat Minister s'Jacob heeft ingediend, door te zenden aan de Raad van State, teneinde niet uit te sluiten, dat het verblijf van KL-militairen in Indonesië nog enige maanden in 1951 mogelijk zal zijn, indien dit noodzakelijk mocht blijken. De *Raad* verklaart zich er mede accoord, dat het onderhavige wetsontwerp naar de Raad van State wordt gezonden.

De *Minister-President* merkt op, dat intussen bericht is ontvangen dat 1000 Ambonezen naar Ambon zullen worden overgebracht. Ook bestaat de mogelijkheid, dat anderen naar Ceram of Boeroe gaan. Minister *Van Maarseveen* oppert het denkbeeld om door het geven van een premie de overgang van de Ambonese militairen naar Boeroe te stimuleren. Minister *Lieftinck* verklaart zich voor spoedige terugkeer van de KL, doch tegen de verlening van een premie. Spreker informeert of detachering van de Ambonese militairen bij de KL aan een termijn is gebonden. Minister *s'Jacob* antwoordt, dat deze detachering ophoudt door overbrenging naar de Zuid-Molukken of door demobilisatie op Java, doch dat er geen termijn voor deze detachering is, aangezien terugkeer naar het KNIL niet mogelijk is. Minister *Lieftinck* is van oordeel, dat de KL-status van de Ambonese militairen op korte termijn moet worden opgeheven, mede in verband met de Nieuw-Guineakwestie. Indien bij een onbevredigende afloop van de Nieuw-Guineaconferentie een ontlading in Indonesië zou plaats vinden, zal het vraagstuk van de Ambonese militairen met de KL-status nog neteliger worden. De *Minister-President* wijst er op, dat men zal trachten voor 31 December de Ambonese militairen te demobiliseren op Ambon of Boeroe of Java.

Minister *s'Jacob* deelt mede, dat Generaal Toet met de Generaals Alons en Scheffelaar heeft gesproken. Generaal Alons zal op 15 December ontslag vragen, terwijl Generaal Scheffelaar zijn taak zal voortzetten. Voorts deelt spreker mede, dat de dienstplichtigen in de West op 6 Januari voor repatriëring zullen worden ingescheept.

c. *De kwestie Nieuw-Guinea*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat het voornemen bestaat de Nieuw-Guineaconferentie op Maandag 4 December te beginnen; de Indonesische delegatie zal waarschijnlijk uit 3 leden bestaan. Spreker stelt voor in de Nederlandse delegatie Minister Stikker, Staatssecretaris Blom en hemzelf aan te wijzen, alsmede enige deskundigen. De *Minister-President* stelt voor, dat de delegatie alsdus wordt vastgesteld, doch dat als de omstandigheden hiertoe aanleiding geven hijzelf, eventueel ook andere Ministers aan de besprekingen zullen deelnemen. Aangezien Maandag de Ministerraad wordt

gehouden ware de Nieuw-Guineaconferentie Maandagavond zonder plechtigheid te openen, zodat men dan direct met de besprekingen zou kunnen beginnen. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

Minister *Van Maarseveen* leest de tekst voor van een concept-antwoord, dat hij op een telegram van de HC inzake de kwestie Nieuw-Guinea heeft opgesteld. Minister *Lieftinck* is van oordeel, dat de hartstochten in Indonesië zodanig zijn verhit, dat hij niet aan een verzachting gelooft, tenzij op de Nieuw-Guineaconferentie een voor Indonesië aanvaardbare oplossing wordt bereikt. Indien geen bevredigend resultaat wordt verkregen, kan spreker niet de verantwoording dragen voor de gevolgen, die hieruit zullen kunnen voortvloeien. Spreker zal een nauwkeurige instructie aan de delegatie voor de Nieuw-Guineaconferentie op prijs stellen, waarbij hij opmerkt, dat hij zich slechts kan verenigen met het slot van het telegram van de HC als instructie. De *Minister-President* merkt op, dat een dergelijke instructie betekent, indien Indonesië vraagt de souvereiniteit over Nieuw-Guinea onvoorwaardelijk over te dragen, dat Nederland dit moet doen. Spreker acht dit onaanvaardbaar. Niet alleen zal het Kabinet, indien het hiertoe besluit, voor een ander Kabinet moeten plaats maken, doch hiermede redt men de zaak niet, aangezien de Kamer hiertoe niet bereid is. Spreker is van oordeel, dat eerst moet worden afgewacht waarmede de Indonesiërs op de conferentie komen. Het Kabinet zal er dan steeds in moeten worden gekend, eventueel 's avonds.

Minister *Mansholt* merkt op, dat de Indonesische delegatie wel instructies heeft, terwijl de Nederlandse Regering voor de onderhandelingen geen standpunt inneemt. Spreker vraagt zich af of dit wel een wenselijke tactiek is. Met Minister *Lieftinck* is hij van oordeel, dat de delegatie moet weten welk standpunt de Regering inneemt.

Minister *Stikker* heeft uit het telegram van de HC gelezen, dat er een bepaalde paniekstemming onder de Nederlanders in Indonesië is. Spreker vreest, dat de geruststellende verklaringen van Rum en andere Indonesiërs niet zullen verhinderen, dat het hen uit de hand zal lopen, waardoor de Nederlanders in Indonesië in gevaar komen in het bijzonder op de ondernemingen. Economisch ziet de spreker Nieuw-Guinea als een blok aan het been, doch internationaal heeft het een andere betekenis. Spreker is het er mede eens, dat het Kabinet eventueel 's avonds of 's nachts de Indonesische voorstellen zal moeten bespreken en dat dit Kabinet niet tot overdracht van de souvereiniteit zal kunnen besluiten. Spreker stelt voor, dat in het telegram aan de HC niet naar de Duitse bezettingstijd zal worden verwezen en dat aan het slot wordt medegedeeld, dat de Regering de Indonesische voorstellen op de Nieuw-Guineaconferentie nauwkeurig zal bestuderen en overwegen.

Minister *Van Schaik* vreest, dat de geesten, die Soekarno heeft opgeroepen, niet te bezweren zullen zijn. Spreker is van oordeel, dat de Regering bij de behandeling van deze kwestie zo nauw mogelijk contact met de Kamer zal moeten houden. De Nederlandse delegatie zal voorstellen van Indonesische zijde kunnen uitlokken en dan moeten zeggen, dat deze in de Ministerraad moeten worden besproken. Er zal dan ook nauw contact met de Kamer moeten worden gehouden, waarbij o.a. ook het telegram van Lamping moet worden voorgelezen. Minister *Götzen* leest de tekst voor van een kettingbrief die in Djakarta wordt rondgezonden. Spreker is van oordeel, dat de enige, die iets tegen de anti-Nederlandse actie in Indonesië kan doen, Soekarno is.

Minister *Joekes* is van oordeel, dat men bij de komende conferentie aan de Indonesische delegatie duidelijk zal moeten maken, dat een gemeenschappelijke oplossing alleen mogelijk is, indien in Indonesië geen dingen gebeuren, die het overleg onmogelijk maken. Met Minister *Götzen* is spreker van oordeel, dat daarbij een beroep op Soekarno moet worden gedaan. Ook al is de Kamer op het ogenblik ten aanzien van de kwestie Nieuw-Guinea niet bereid tot goedkeuring van overdracht van de souvereiniteit, toch zal zij als duidelijk is hetgeen op het spel staat ook voor concessies terzake zijn te winnen.

Minister *Van Maarseveen* herinnert er aan, dat aan de Indonesiërs wordt aangeboden, dat de Papoea's, zodra zij rijp zijn om over eigen lot te beslissen, hun zelfbeschikkingsrecht zullen kunnen uitoefenen door het houden van een volksstemming onder controle van Nederland en Indonesië. Deze regeling van het zelfbeschikkingsrecht zal dus betere waarborgen inhouden dan het op de RTC overeengekomen zelfbeschikkingsrecht. Prof. Molenaar heeft voorgesteld, dat men van de Indonesiërs een verklaring zal vragen, dat over de status van Nieuw-Guinea vrij van dreigementen kan worden onderhandeld. Als het Kabinet zou besluiten tot een meer toegeevende politiek of de Kamer onder de indruk zou komen van het telegram van de HC is spreker van oordeel, dat een ander dan hij het beleid als Minister voor Uniezaken zal moeten voeren.

De *Minister-President* stelt voor, dat Minister Van Maarseveen het telegram aan de HC vaststelt, rekening houdend met de gemaakte opmerkingen. Aldus wordt besloten.

- - -